

लोक सेवा आयोग
नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्याङ्ग, कृषि, वन, इन्जिनियरिङ्ग, शिक्षा र विविध सेवाका सबै
समूह/उपसमूहहरूको राजपत्रांकित द्वितीय श्रेणी (उपसचिव वा सो सरह) को
(खुला र आन्तरिक प्रतियोगिता) परीक्षाको पाठ्यक्रमको ढाँचा

परीक्षा योजना (Examination Scheme)

पत्र	विषय	खण्ड	परीक्षा प्रणाली	प्रश्न संख्या	अङ्क भार	समय	पूर्णाङ्क	उत्तीर्णाङ्क
प्रथम	प्रशासन र व्यवस्थापन र सेवा सम्बन्धी सामान्य विषय	(क) प्रशासन र व्यवस्थापन	छोटो छोटो उत्तर	१०	१० प्रश्न × ५ अङ्क = ५० अङ्क	१.३० घण्टा	५०	४०
		(ख) सेवा सम्बन्धी सामान्य विषय	लामो उत्तर	५	५ प्रश्न × १० अङ्क = ५० अङ्क	१.३० घण्टा	५०	
द्वितीय	सेवा सम्बन्धी प्राविधिक विषय		विश्लेषणात्मक समीक्षा	४	४ प्रश्न × १५ अङ्क = ६० अङ्क	३ घण्टा	१००	४०
			विश्लेषणात्मक र समाधानमूलक उत्तर	२	२ प्रश्न × २० अङ्क = ४० अङ्क			

- माथि उल्लिखित सबै सेवा अन्तर्गतका समूह/उपसमूहहरूको पाठ्यक्रमको प्रथम पत्र खण्ड (क) को विषयवस्तु एउटै हुनेछ ।
- प्रथम पत्र खण्ड (क) को लिखित परीक्षा सेवागत रूपमा अर्थात् एउटा सेवा अन्तर्गतका समूह/उपसमूहका लागि संयुक्त रूपमा एउटै प्रश्नपत्रबाट एकैदिन वा छुट्टाछुट्टै प्रश्नपत्रबाट छुट्टाछुट्टै दिन पनि हुन सक्ने छ भने प्रथम पत्र खण्ड (ख) को परीक्षा समूह/उपसमूह अनुसार एकैदिन वा अलग अलग दिन छुट्टाछुट्टै प्रश्नपत्रबाट हुनेछ । यसैगरी द्वितीय पत्रको परीक्षा पनि समूह/उपसमूह अनुसार एकैदिन वा अलग अलग दिन छुट्टाछुट्टै प्रश्नपत्रबाट हुनेछ ।
- प्रथम पत्र खण्ड (क) को लागि एउटा मात्र उत्तरपुस्तिका हुनेछ भने प्रथम पत्र खण्ड (ख) र द्वितीय पत्रका प्रत्येक प्रश्नका लागि छुट्टाछुट्टै उत्तरपुस्तिकाहरू हुनेछन् ।
- लिखित परीक्षाको माध्यम भाषा नेपाली वा अंग्रेजी अथवा नेपाली र अंग्रेजी दुवै हुन सक्नेछ ।
- यथासम्भव प्रश्नहरू नेपालको सन्दर्भमा सोधिने छन् ।
- समस्या समाधानको उत्तर आवश्यकता अनुसार निम्नानुसार चार भागमा विभाजन गरी प्रस्तुत गर्नु पर्नेछ ।
(क) पहिलो भागमा समस्याको पहिचान ।
(ख) दोस्रो भागमा समस्या समाधानको लागि मौजुदा सरकारी नीति र कार्यक्रम ।
(ग) तेस्रो भागमा समस्या समाधानको लागि सुझाव ।
(घ) चौथो भागमा सुझाव कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्ने ठोस तरिका ।
- यस पाठ्यक्रममा जेसुकै लेखिएको भएता पनि पाठ्यक्रममा परेका ऐन, नियमहरू परीक्षाको मिति भन्दा ३ महिना अगाडि (संशोधन भएका वा संशोधन भई हटाइएका वा थप गरी संशोधन भई) कायम रहेकालाई यस पाठ्यक्रममा परेको सम्झनु पर्दछ ।
- पाठ्यक्रम लागु मिति २०६२।९।२८ गते
- प्रथम पत्र खण्ड (क) परिमार्जन मिति २०६४।६।१७ गते

लोक सेवा आयोग
नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्याङ्ग, कृषि, वन, इन्जिनियरिङ्ग, शिक्षा र विविध सेवाका सबै
समूह/उपसमूहहरूको राजपत्रांकित द्वितीय श्रेणी (उपसचिव वा सो सरह) को
(खुला र आन्तरिक प्रतियोगिता) परीक्षाको पाठ्यक्रम

प्रथमपत्र खण्ड (क) प्रशासन र व्यवस्थापन

अङ्क - ५०

१. राज्य र सरकार

- १.१ व्यवस्थापिका, कार्यपालिका र न्यायपालिका बीचको अन्तरसम्बन्ध
- १.२ सार्वजनिक नीति तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्यांकन
- १.३ नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३

२. सार्वजनिक प्रशासन

- २.१ सार्वजनिक प्रशासनको अवधारणा
- २.२ कर्मचारी प्रशासनका आधारभूत पक्षहरू
- २.३ आर्थिक प्रशासन- बजेट तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्यांकन

३. व्यवस्थापन

- ३.१ व्यवस्थापनको अवधारणा
- ३.२ व्यवस्थापनमा नेतृत्व, उत्प्रेरणा, नियन्त्रण र समन्वयको महत्व
- ३.३ व्यवस्थापन सूचना प्रणाली

४. विकासका आयामहरू

- ४.१ विकास प्रशासनको अवधारणा
- ४.२ विकासमा जनसहभागिता
- ४.३ आवधिक योजना
- ४.४ दिगो विकास
- ४.५ विकेन्द्रीकरण
- ४.६ गरीबी निवारण
- ४.७ सुशासन
- ४.८ विकासमा गैरसरकारी संस्थाको भूमिका
- ४.९ जनसंख्या र बसाँईसराई

५. लोकतन्त्र र मानव अधिकार

- ५.१ लोकतन्त्र र समावेशीकरण
- ५.२ कानुनी राज्य

लोक सेवा आयोग
नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्याङ्ग, कृषि, वन, इन्जिनियरिङ्ग, शिक्षा र विविध सेवाका सबै
समूह/उपसमूहहरूको राजपत्रांकित द्वितीय श्रेणी (उपसचिव वा सो सरह) को
(खुला र आन्तरिक प्रतियोगिता) परीक्षाको पाठ्यक्रम

- ५.३ मानव अधिकार
- ५.४ लैंगिक सवाल (Gender Issues)
- ५.५ आरक्षण र सकारात्मक विभेद
- ५.६ प्रतिनिधित्वको सिद्धान्त र समानुपातिक प्रतिनिधित्व

६. नेपाली समाज र यस्को बनोट

- ६.१ नेपालका विविध जात/जाति/वर्ग/समुदायहरूको सामाजिक, आर्थिक, सांस्कृतिक र धार्मिक अवस्था र रहनसहन
- ६.२ आदिवासी, जनजाती, मधेशी, दलित, अपाङ्ग र महिलाहरूको वर्तमान अवस्था, उत्थानका प्रयासहरू, समस्या, समाधान र सम्भावनाहरू

लोक सेवा आयोग

नेपाल इन्जिनियरिङ्ग सेवा, सिभिल समूह, हाइड्रोलोजी उपसमूह, राजपत्राङ्कित द्वितीय श्रेणी
(खुला र आन्तरिक प्रतियोगिता) लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम

प्रथम पत्र खण्ड (ख) सेवा सम्बन्धी विषय

अंक:- ५०

१. राष्ट्रिय नीति, कार्यनीति तथा निर्देशिकाहरु (जल विज्ञानसंग सम्बन्धित विषयहरु मात्र)

- १.१ चालू पंचवर्षीय योजना
- १.२ राष्ट्रिय जल योजना, २०६२ (National Water Plan, 2005)
- १.३ जलस्रोत रणनीति, २०५८ (National Water Strategy, 2002)
- १.४ जलस्रोत विकास नीति, २०५८
- १.५ सिंचाई गुरु योजना (Irrigation Master Plan, 1990)
- १.६ सिंचाई नीति, २०६०
- १.७ जल-विद्युत विकास नीति (Hydropower Policy, 2001)
- १.८ राष्ट्रिय कृषि नीति, २०६१
- १.९ दीर्घकालीन कृषि योजना (Agriculture Perspective Plan, 1995)
- १.१० नेपालको लागि दिगो विकास एजेण्डा (Sustainable Development Agenda for Nepal, 2003)
- १.११ राष्ट्रिय वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन निर्देशिका, २०५०
- १.१२ राष्ट्रिय संरक्षण कार्यनीति (National Conservation Strategy, 1988)

२. ऐन तथा नियमावलीहरु (जल विज्ञान तथा मौसम विज्ञानसंग सम्बन्धित विषयहरु मात्र)

- २.१ जलस्रोत ऐन, २०४९
- २.२ वातावरण संरक्षण ऐन, २०५३
- २.३ वातावरण संरक्षण नियमावली, २०५४
- २.४ जल-विद्युत ऐन, २०४९
- २.५ सिंचाई नियमावली, २०४९

३. अन्तर्राष्ट्रिय संघ/संस्था तथा दस्तावेजहरु

- ३.१ विश्व मौसम संगठन (WMO) अन्तर्गत "जलस्रोत तथा जलविज्ञान विभागको" नीति तथा चालू कार्यक्रम
- ३.२ UNESCO अन्तर्गतको International Hydrology Programme (IHP) को नीति तथा चालू कार्यक्रम
- ३.३ UNEP अन्तर्गत जलस्रोत तथा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धित विषयहरु
- ३.४ जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी महासन्धि, १९९२ एवं क्योटो प्रोटोकल, १९९७
- ३.५ सहस्राब्दी विकास लक्ष्यहरु (Millennium Development Goal) (जलस्रोत सम्बन्धी मात्र)

४. विविध

- ४.१ निजामती सेवा ऐन, २०४९
- ४.२ निजामती सेवा नियमावली, २०५०
- ४.३ नेपाल इन्जिनियरिङ्ग सेवा (गठन, समूह तथा श्रेणी विभाजन र नियुक्ति सम्बन्धी) नियमावली, २०५१
- ४.४ नेपाल इन्जिनियरिङ्ग परिषद ऐन, २०५५
- ४.५ नेपाल इन्जिनियरिङ्ग परिषद नियमावली, २०५६
- ४.६ आर्थिक कार्यविधि ऐन, २०५५
- ४.७ आर्थिक प्रशासन सम्बन्धी नियमावली, २०५६
- ४.८ सार्वजनिक निर्माण सम्बन्धी निर्देशिका, २०५८